

Tulevikukooli programmis läbiviidud koolikultuuri uuringu kokkuvõte X koolile

Sisukord

1. Uuringu ning kasutatud küsimustike tutvustus
2. Üldandmed kõigi osalejate kohta
3. Antud kooli osalejate taustaandmed
4. Tulemused
 - 4.1. Õpetajate valmidus võtta eestvedaja rolli
 - 4.2. Andmete kogumine ja kasutamine õpetajate poolt
 - 4.3. Andmete kasutamine kooli juhtimisel
 - 4.4. Õppimist eestvedav juhtimine
 - 4.5. Jagatud juhtimine
5. Soovitused andmete tõlgendamiseks

1. Uuringu ning kasutatud küsimustike tutvustus

Eesmärk: Tulevikukooli programmi raames välja töötatud ja läbiviidud koolikultuuri uuringu eesmärk on pakkuda osalevatele koolidele võimalust analüüsida ja hinnata oma arenguvõimalusi mitmetes koolikultuuri aspektides. Antud uuringu küsimustik koosneb mitmest erinevast alaküsimustikust (skaalast). Peamiselt on rõhku pandud kooli juhtimiskultuuri ja selle eri aspektide uurimisele nii õpetajate kui juhtkonna tasemel.

Valim: Uuringu sihtgrupiks olid kõik õpetajad, kes õpetavad 2020/2021. õppeaastal osalenud Tulevikukooli programmi koolides: Ilmatsalu Põhikool, Kallavere Keskkool, Luua Metsanduskool, Rapla Kesklinna Kool ja Tallinna Teeninduskool. Joonistel ei ole välja toodud koolide nimesid, vaid kodeeritud sõnadega “Kool 1”, “Kool 2” jne. Iga kool teab vaid oma kooli koodi.

Andmete kogumine: Uuringu esimene etapp 2020/2021. õppeaastal osalenud koolidele oli oktoobris 2020 ja teine 2021. aasta maikuus. Sügisel 2020 toimus küsimustikule vastamine Google Forms keskkonnas, kevadel 2021 kasutati Qualtricsi keskkonda. Link küsimustikele saadeti koolijuhtidele ning Tulevikukooli meeskondade liikmetele, kes need oma kooli õpetajatele edastasid. Küsimustiku erinevaid alaküsimustikke (skaalasid) kasutati uuringus nii ühekordsel kui mitmekordsel mõõtmisel. Kahe kooli puhul kasutati õpetaja kui eestvedaja valmiduse skaala puhul võrdlusandmeid 2020. aasta kevadest, seega antud alaküsimustik jäi nende koolide õpetajatele 2020. aasta oktoobri küsimustikust välja.

Kokku kasutati küsimustikus nelja erinevat alaküsimustikku, mida on tutvustatud järgnevas raamatu peatükis. Kõikide küsimustiku osade puhul kasutati 7-pallist Likerti skaalat, kus 1 = ei nõustu üldse, 2 = ei nõustu, 3 = pigem ei nõustu, 4 = raske öelda, 5 = pigem nõustun, 6 = nõustun, 7 = nõustun täielikult.

Kasutatud alaküsimustikud

1.1. Õpetaja kui eestvedaja

Antud küsimustiku eesmärgiks on mõõta õpetajate valmidust võtta koolis eestvedaja rolli. Antud skaala põhineb Katzenmayeri ja Mölleri (2009) loodud küsimustikule, mis antud uuringu jaoks tõlgiti ja kohendati Eesti kooli konteksti sobivaks. Uuringu tulemuste esitamisel on välja toodud skaala faktorite ehk koondtunnuste keskmised.

Esimene koondtunnus näitab õpetajate **valmidust panustada oma aega ja energiat** kooli arengusse (nt panustada aega, et planeerida professionaalse arengu tegevusi koolis; kolleegidega koos õppekava ja õppematerjalide kallal töötada; erinevate õpetamisega seotud otsuste tegemisse ajaliselt panustada; valmis panustama kooli uute töötajate valimisse).

Teine koondtunnus näitab õpetajate **valmidust parendada enda ja oma kolleegide õpetamispraktikaid**, mida loetakse üheks eestvedajate õpetajate tunnuseks. Selle alla käisid näiteks väited: ma käin enda arendamiseks oma kolleegide tunde vaatlemas; annan hea meelega kolleegile vaadeldud tunni kohta tagasisidet, mis aitab tal oma õpetamist parendada; mul on mõju teiste õpetajate õpetamispraktikatele.

Kolmas koondtunnus näitab **õpetajate empaatiat ning sotsiaalset tundlikkust** teiste suhtes. Sinna alla kuulusid näiteks väited: ma suudan mõista oma õpilaste vanemate vaatenurki; ma mõistan oma õpilaste vajadusi; mul sujub koostöö kõigi kolleegidega.

Viimane koondtunnus näitas **õpetajate vajadust olla oma koolis väärtustatud kui professionaal**. Siia alla kuulusid näiteks väited: ma tahan töötada keskkonnas, kus ma olen tunnustatud ja väärtustatud kui professionaal; minu jaoks on oluline, et kooli juhtkond ja teised õpetajad mind respektierivad.

1.2. Andmete kogumine ja kasutamine õpetajate poolt

Antud küsimustik on tõlgitud ja kohandatud Eesti konteksti ingliskeelsest originaalküsimustikust (Wayman, Mandinach, Supovitz, & Wilkerson, 2016), ning näitab õpetajate andmete kogumise, kasutamise ja nende põhjal otsuste tegemisega seotud aspekte. Skaala sissejuhatuses selgitati õpetajatele, mida mõeldakse kooliga seotud andmed all. Näiteks õpilaste õpitulemused (kontrolltööd, eksamid), tundide vaatlused, rahuloluküsitlused. Skaalal on kolm peamist teemat:

- 1) **Andmete kogumine** sisaldab eelnevat arutelu ja otsust selle kohta milliseid andmeid konkreetses olukorras koguda oleks vaja.
- 2) **Andmete kasutamise** all mõtleme kogutud andmetele tähenduse andmist ja analüüsi.
- 3) **Andmete põhjal tehtud analüüsi** tulemusena õppimise või õpetamisega seotud otsuste tegemine.

1.3. Andmete kasutamine kooli juhtimisel

Antud küsimustik on tõlgitud ja kohandatud Eesti konteksti ingliskeelsest originaalküsimustikust (Childress, 2009; Jingping Sun et al., 2016). Küsimustiku eesmärk on teada saada, kuidas juhtkond õpetajate hinnangul oma tegevuses andmeid kasutab. Need andmed võivad olla seotud õpilaste õpitulemuste, õpetajate töökoormuse, koostööprojektide, eelarve kasutamise, kooli tulemustega riiklikes (rahulolu)uuringutes jms. Küsimustiku põhiteemad on:

- 1) Andmete kasutamine kooli arengueesmärkide seadmisel
- 2) Juhtkonna tugi õpetajate andmete kasutamise võimekuse arendamisel
- 3) Andmete kasutamine õppe- ja kasvatusprotsessi jälgimiseks

1.4. Õppimist eestvedav juhtimine

Antud küsimustiku eesmärk oli uurida, millisel määral keskendub juhtkond (sh õppejuht, arendusjuht) õppimisele juhtimistegevustes. Küsimustik põhineb ingliskeelsel küsimustikul: Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS) (Hallinger, 1982). Küsimused jagunevad järgmistesse teemadesse:

- 1) Kooli eesmärkide seadmine
- 2) Õpetajate õppimise toetamine
- 3) Õppe- ja kasvatusprotsessi juhendamine
- 4) Õppekavatöö koordineerimine

1.5. Jagatud juhtimine

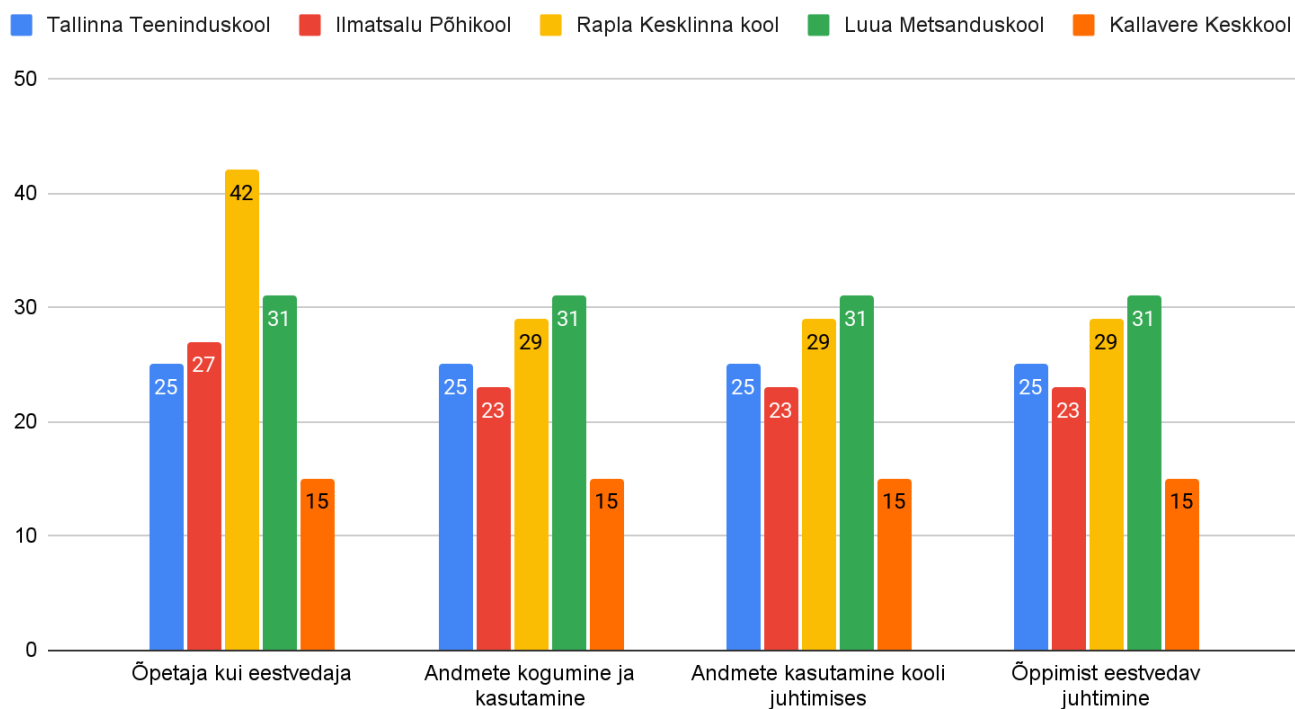
Antud juhtimiskäsituse uurimiseks kasutasime Gordoni (2005) loodud skaalat *Distributed Leadership Readiness Scale*, mille tõlkisime ja kohandasime eesti kooli konteksti sobivaks. Jagatud juhtimine (hajutatud juhtimine, ingl. k. *distributed leadership*) all mõistetakse juhtimispraktikaid, kus ühe kangelasliku juhi asemel täidavad erinevaid juhtimisfunktsioone mitmed organisatsiooni liikmed kas individuaalselt või rühmana. Kooli kontekstis tähendab see, et koolijuht jagab erinevaid juhtimisülesandeid juhtkonna liikmete ja õpetajate vahel, kes on antud ülesannete teemades eksperdid. Samuti on jagatud juhtimisel seos õpetaja kui eestvedaja juhtimiskäsitusega, mille eeltingimuseks on jagatud juhtimise rakendamine.

Uuringu tulemuste esitamisel on välja toodud jagatud juhtimise dimensioonid. Iga dimensiooni kohta oleme esitanud koondtunnuse, ehk kokku pannud väited, mis seda dimensiooni mõõdavad. Joonistel oleme esitanud nende koondtunnuste keskmised.

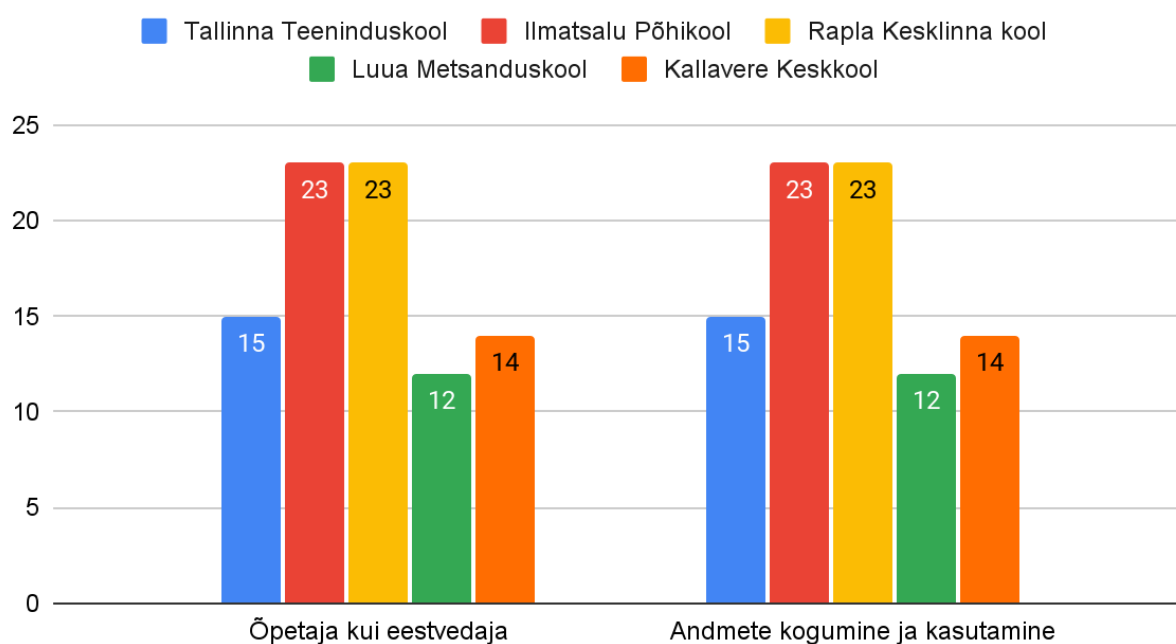
Jagatud juhtimise peamised dimensioonid, mida mõõtmisel kasutasime olid:

- 1) **jagatud visioon ja eesmärgid** ehk kuivõrd tajuvad õpetajad, et koolis on selge visioon, mis on kõigile kooli liikmetele (juhtkond, õpetajad, õpilased, lapsevanemad) ühiselt arusaadav.
- 2) **arengut ja õppimist toetav koolikultuur**, mida uurisime läbi selle, kuivõrd õpetajad tajuvad, et saavad oma enesetäiendamise vajadusi oma otsese juhiga vähemalt kord aastas arutada. Samuti kuivõrd aktiivselt osaleb koolijuht enesetäiendamise tegevustes.
- 3) **koostöine kooli kogukond**, mida iseloomustab see, et kool on õppiv kogukond, kus õpitakse pidevalt nii õnnestumistest kui ka ebaõnnestumistest. Samuti iseloomustab sellist koolikultuuri ka usalduslikud, austavad ja toetavad suhted kooli personali vahel. Oluline punkt on ka töökorraldus, mis võimaldaks õpetajatel lahendada õpetamisega seotud küsimusi.
- 4) **juhtimispraktikad**, mis näitavad kuivõrd tajuvad õpetajad, et neil endil või nende kolleegidel on võimalik koolis eestvedamise rolli võtta. Samuti käib siia alla see, kuivõrd juba on koolis rakendatud taoline juhtimiskäsitus, kus õpetajad on mitteametlikud liidrid, kellel on oma kolleegide ja õpilaste (töö)tulemuste parendamisele mõju.

Erinevate skaalade vastanute arv 2020. aastal

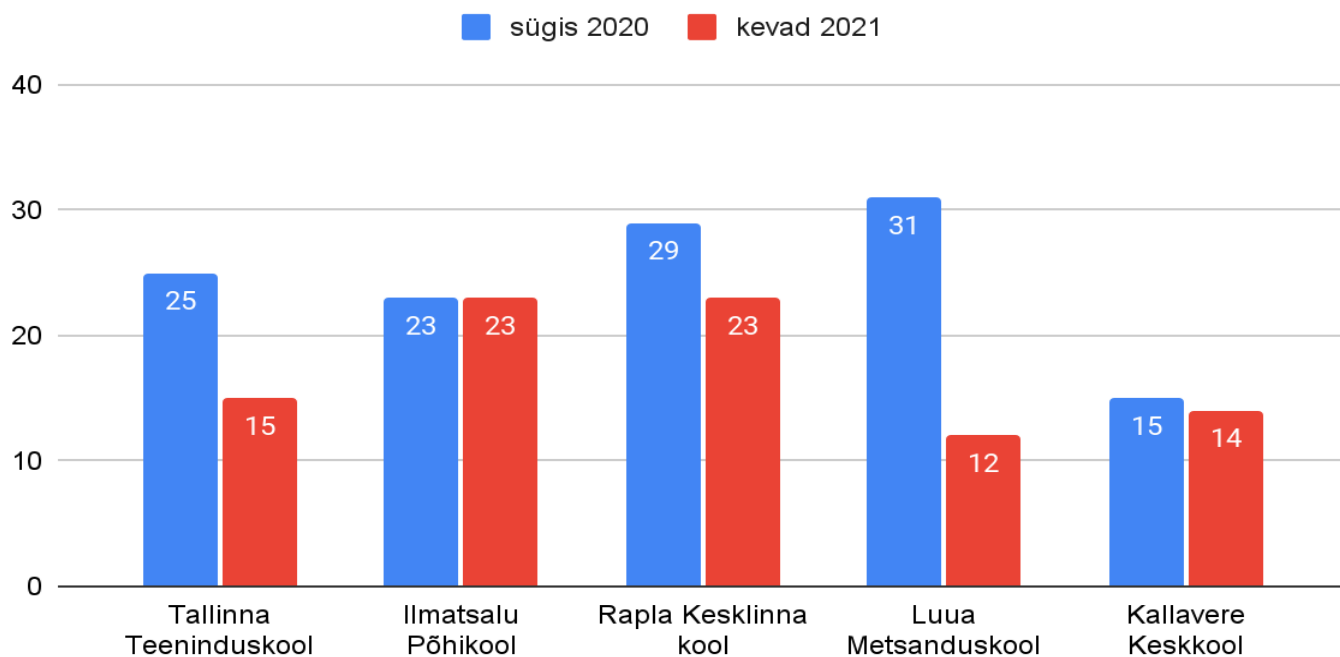

Erinevate skaalade vastanute arv 2021. aastal

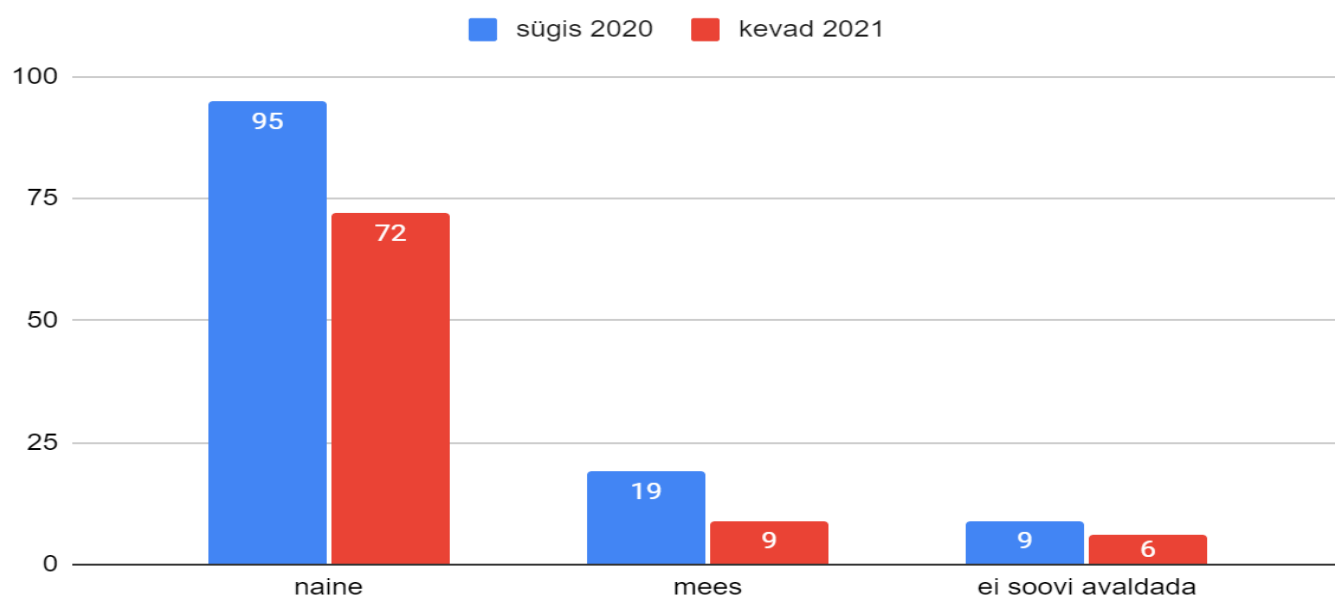

2. Üldandmed kõigi osalejate kohta

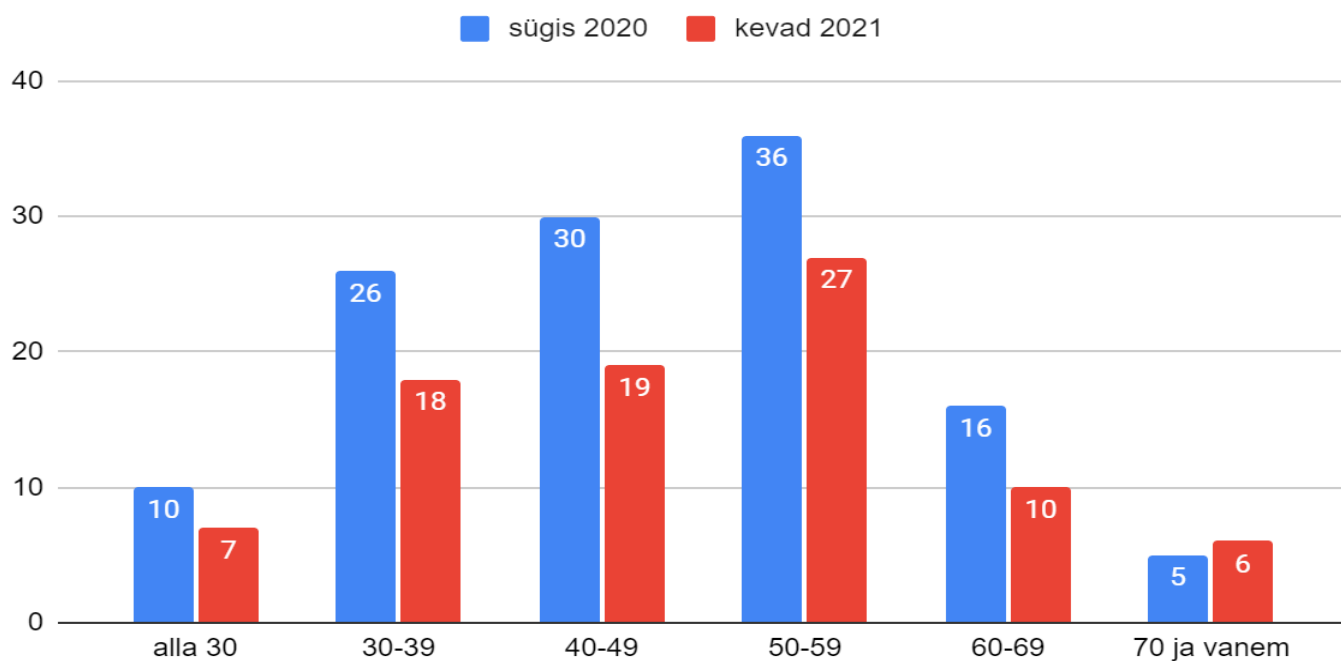
Vastanute arv kooliti

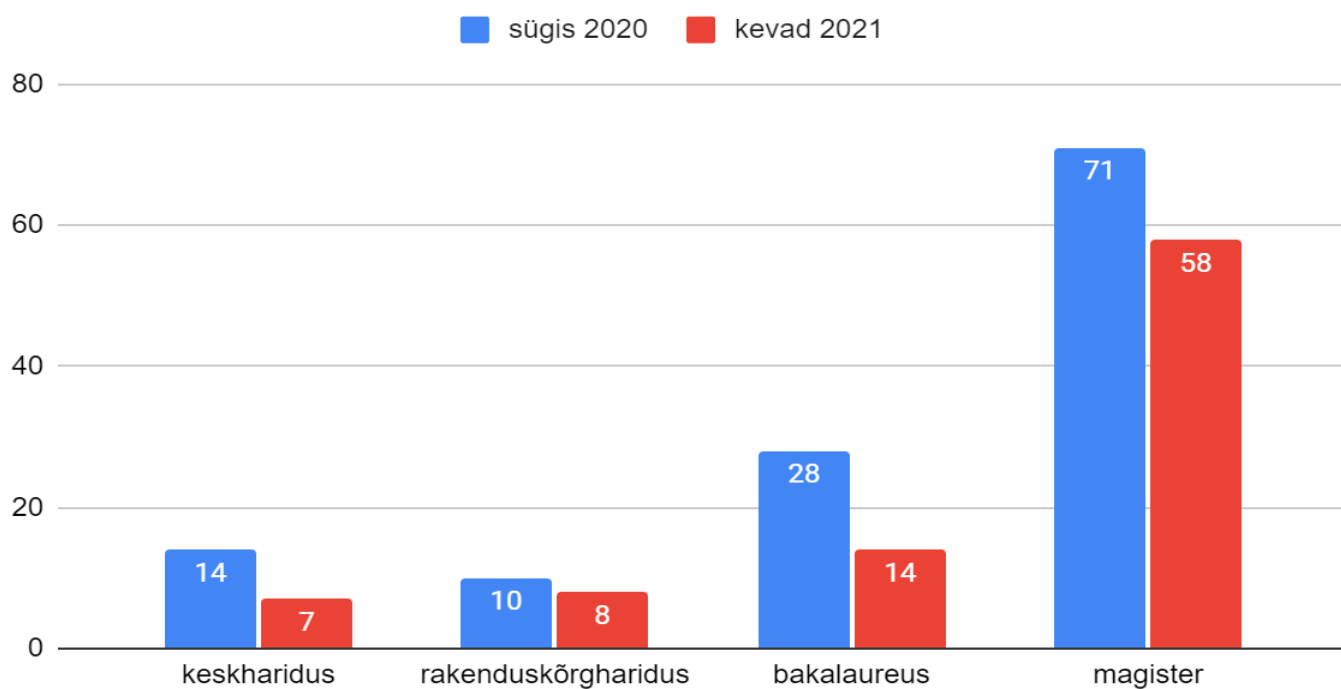
Sooline jaotuvus

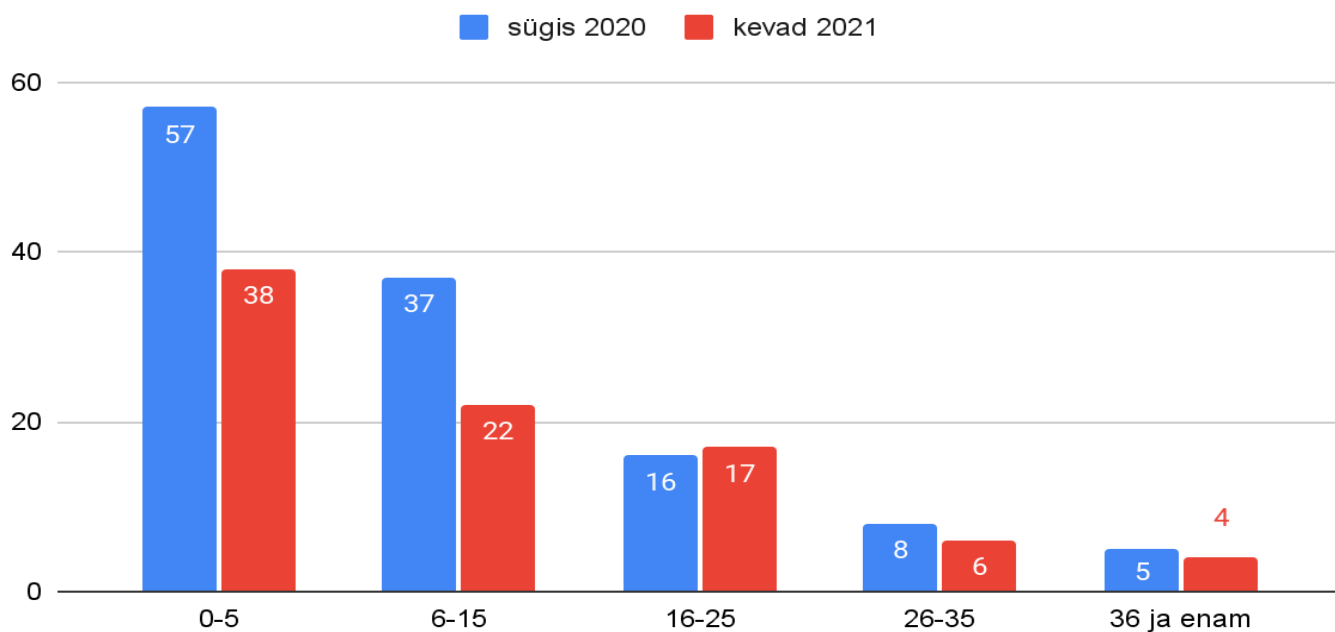
Vastajate vanuseline jaotuvus (aastates)

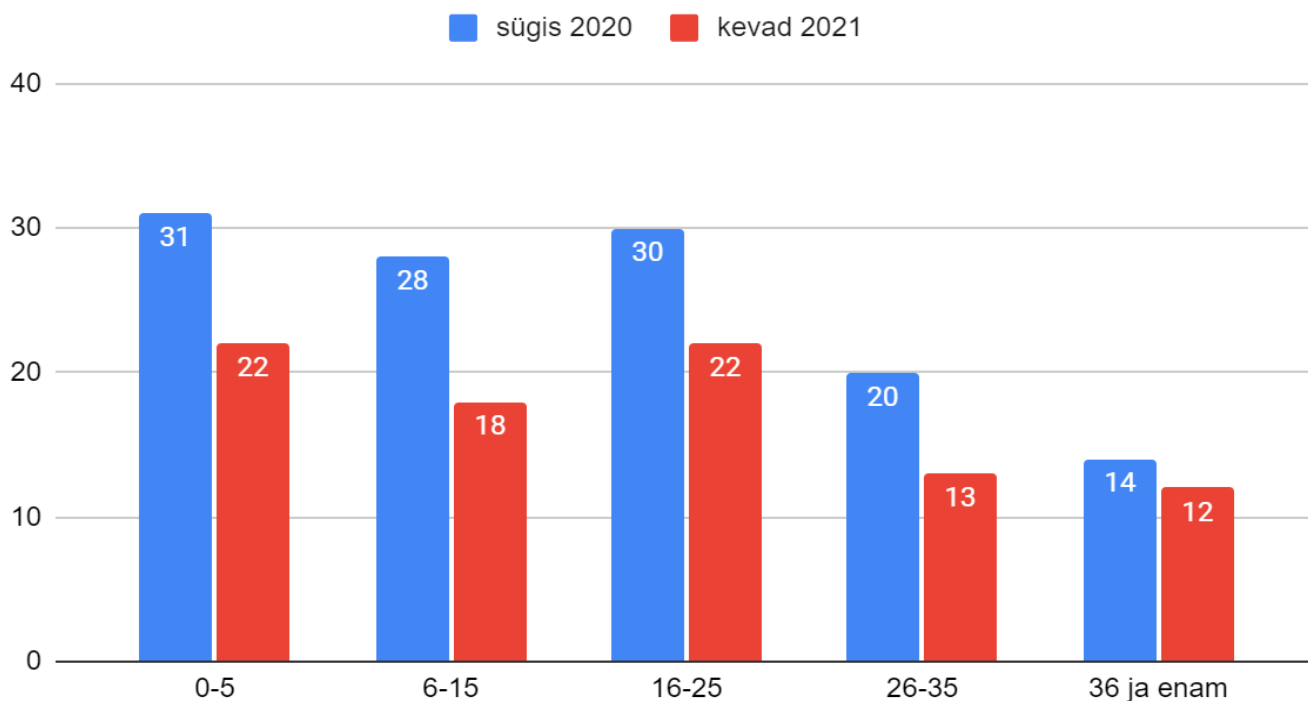
Vastajate haridustase

Tööstaaž praeguses koolis (aastates)

Õpetamiskogemus kokku (aastates)

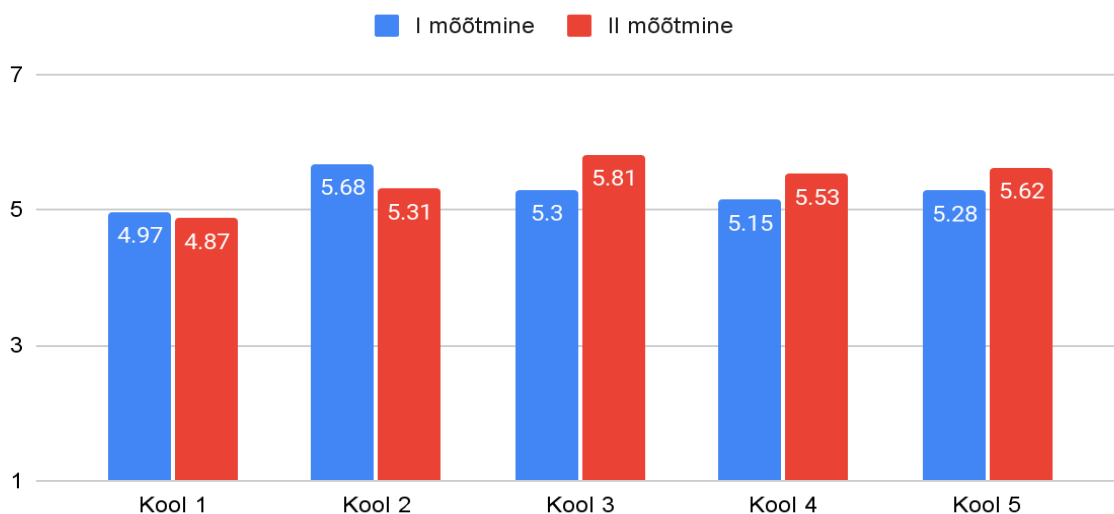
3. X kooli osalejate taustaandmed (ei kuvata anonüümses versioonis)

4. Tulemused

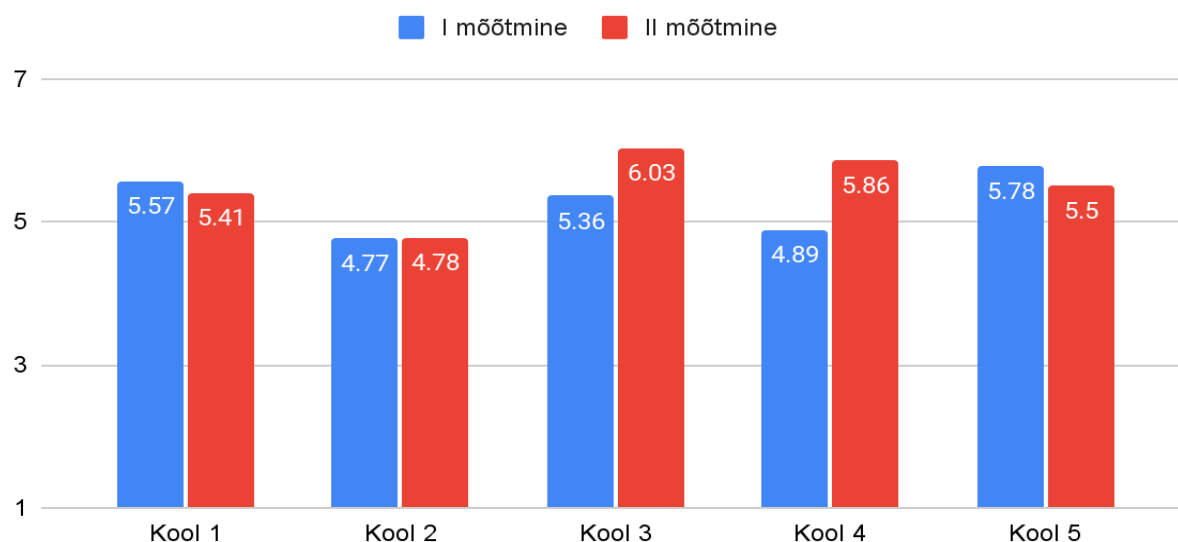
4.1. Õpetajate valmidus võtta eestvedaja rolli

(mõõtmiste aegu ei kuvata anonüümses versioonis)

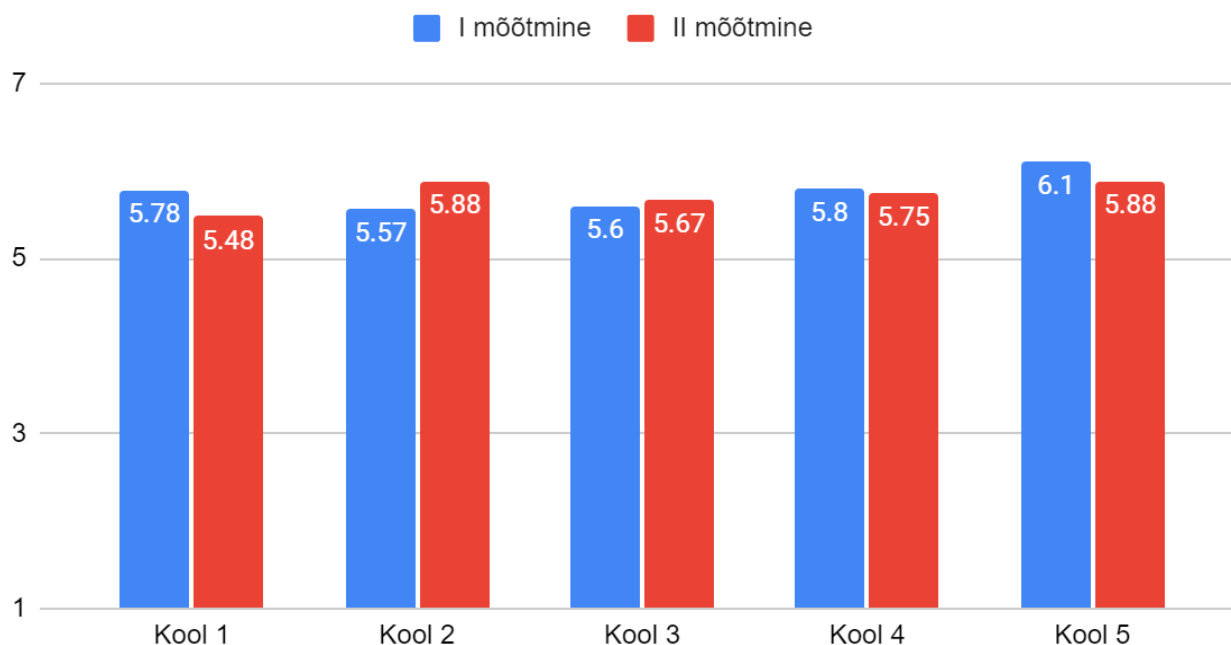
Õpetajate hinnangud oma ajale ning energiale kooli arengusse panustamiseks

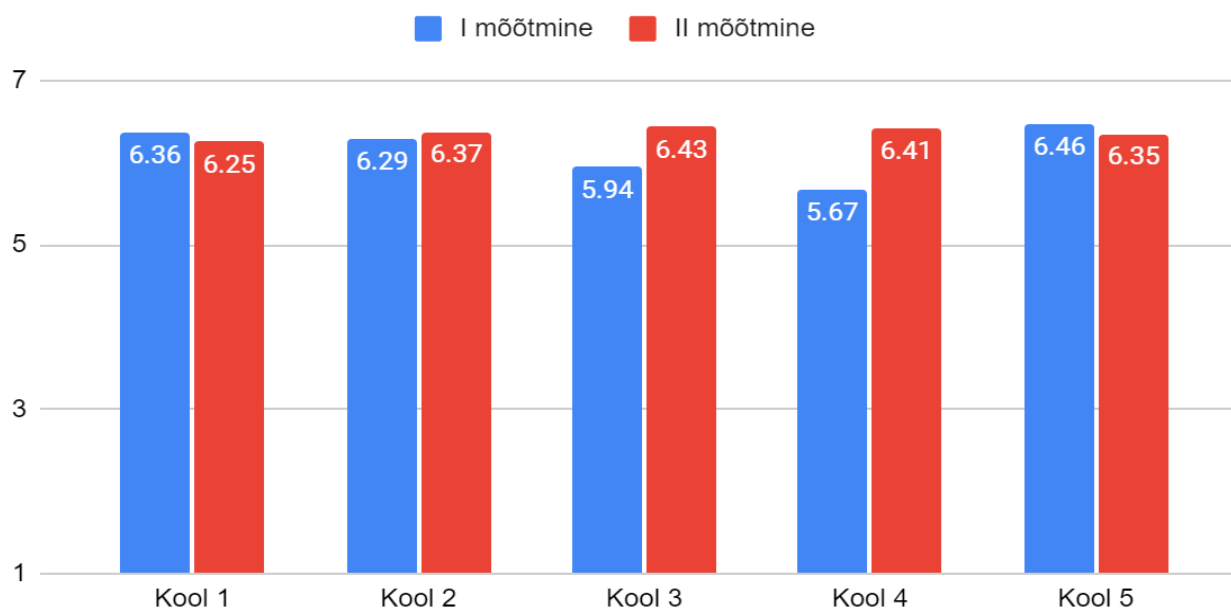
Õpetajate hinnangud valmidusele enda ja oma kolleegide õpetamispraktikaid parendada

Õpetajate hinnangud oma empaatialle ning sotsiaalsele tundlikkusele

Õpetajate hinnangud oma vajadusele olla väärtustatud kui professionaal

4.2. Andmete kogumine ja kasutamine õpetajate poolt

(I mõõtmise: sügis 2020, II mõõtmise: kevad 2021)

	Mõõtmiskord	Kool 1	Kool 2	Kool 3	Kool 4	Kool 5
1. Kogutud andmed aitavad mul õppetööd kavandada.	I mõõtmine	5.07	5.45	5.92	5.40	5.57
	II mõõtmine	4.91	5.00	5.73	5.86	5.61
2. Oskan määratleda õpilaste õpivajadusi andmetele tuginevalt.	I mõõtmine	4.72	4.71	5.04	4.93	5.17
	II mõõtmine	5.04	5.00	5.60	5.64	5.39
3. Andmete kogumine ja kasutamine aitab mul olla parem õpetaja.	I mõõtmine	5.28	5.71	6.16	5.93	5.83
	II mõõtmine	5.22	5.25	5.80	5.57	5.48
4. Oskan planeerida tunde kogutud andmetele tuginevalt.	I mõõtmine	4.79	5.32	5.96	5.20	5.35
	II mõõtmine	5.00	5.08	5.60	5.57	5.45
5. Tean, kellelt küsida abi, kui olen hädas andmete kasutamisega.	I mõõtmine	4.52	5.35	5.20	4.53	5.30
	II mõõtmine	5.04	5.33	5.73	4.86	5.65
6. Andmete kogumine annab mulle infot, mida muidu ei pruugi märgata.	I mõõtmine	5.48	5.74	5.88	5.53	5.87
	II mõõtmine	5.26	5.17	5.73	5.54	5.87
7. Olen saanud andmete kogumiseks ja kasutamiseks piisavalt ettevalmistust.	I mõõtmine	3.86	4.71	5.00	4.33	4.13
	II mõõtmine	4.09	4.67	5.00	4.50	4.39
8. Kogutud andmed aitavad mul mõista, mida õpilased on õppinud.	I mõõtmine	5.41	5.84	6.24	5.73	5.70
	II mõõtmine	5.17	5.50	5.60	5.36	5.65
9. Oskan andmeid eesmärgipäraselt koguda ja neid kasutada.	I mõõtmine	4.48	5.29	5.64	4.93	4.74
	II mõõtmine	4.43	5.17	5.27	5.00	4.87
10. Oskan kohandada oma õpetamist andmetele tuginevalt.	I mõõtmine	4.83	5.29	5.80	5.33	5.22
	II mõõtmine	4.78	5.25	5.53	5.43	5.43

* tabelis esitatud arvud näitavad aritmeetilist keskmist

4.3. Andmete kasutamine kooli juhtimisel

(oktoober 2020)

	Kool 1	Kool 2	Kool 3	Kool 4	Kool 5
1. Juhtkond lähtub andmetest kooli visiooni kujundamisel.	4.62	5.71	5.28	5	5.65
2. Juhtkond aitab kasutada andmeid iga õppija vajaduste väljaselgitamiseks õppeprotsessi kujundamisel.	4.41	5.23	4.72	4.73	5.43
3. Juhtkond kasutab andmeid õppemethodiliste lahenduste analüüsimiseks.	4.48	5.39	5.04	4.8	5.22

	Kool 1	Kool 2	Kool 3	Kool 4	Kool 5
4. Juhtkond analüüsib õpetajate arenguvajadusi (sh koolitusvajadusi) andmetele tuginedes.	4.17	5.71	5.08	4.6	5.3
5. Juhtkond lähtub rahaliste otsuste tegemisel kooli eesmärkide suunas liikumist näitavatest andmetest.	4.41	5.71	4.76	4.93	5.35
6. Juhtkond kasutab andmeid õpilaste õppeprotsessiga seotud probleemide tuvastamisel.	4.66	5.52	5.08	5	5.61
7. Juhtkond analüüsib andmetele tuginevalt takistusi kooli eesmärkide saavutamisel.	4.52	5.84	5.2	4.6	5.52
8. Juhtkond hindab õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkust andmetest lähtuvalt.	4.83	5.84	5.76	4.6	5.57
9. Juhtkond on eeskujuks andmete kasutamisel meie koolis.	4.17	5.52	4.92	4.53	5.57

* tabelis esitatud arvud näitavad aritmeetilist keskmist

4.4. Õppimist eestvedav juhtimine (sügis 2020)

	Kool 1	Kool 2	Kool 3	Kool 4	Kool 5
1. Juhtkonna eestvedamisel on meie koolile seatud selged arengueesmärgid kooskõlas kooli arengukavaga.	4.79	6.16	5.32	5.53	5.87
2. Juhtkonna eestvedamisel on meie koolile seatud selged arengueesmärgid, et toetada kooli õppekava rakendamist.	4.66	6.13	5.48	5.07	5.91
3. Meie koolis uuendatakse õppekava regulaarselt 2-3 aasta järel.	4.28	6.13	6.16	5	4.7
4. Juhtkond algatab kooli õppekava uuendamise lähtuvalt õppesisu ja -korralduse muutmise vajadusest.	4.45	6.03	5.48	5.33	6.09
5. Juhtkond suhtub tõsiselt kooli õppekava regulaarsesse uuendamisse.	4.72	6.1	6.04	5.73	6.04
6. Näen, et juhtkonnal on selge süsteem töötajate kaasamiseks arengueesmärkide seadmisel.	4	5.9	5.08	4.67	5.57
7. Juhtkond kavandab kooli arengueesmärkidest lähtuvalt õpetajate enesetäiendamise võimalusi.	4.41	6.13	4.8	4.4	5.83
8. Juhtkond lähtub õpitulemuste analüüsist meie kooli õppe- ja kasvatusprotsessiga seotud eesmärkide seadmisel.	4.52	5.84	5.36	4.53	5.7
9. Näen, kuidas minu tegevus toetab kooli arengueesmärkide saavutamist.	4.45	5.77	5.2	5.27	5.57

	Kool 1	Kool 2	Kool 3	Kool 4	Kool 5
10. Meie koolis toimuvad regulaarsed tunnivaatlused, milles jälgitakse kooli õppekava eesmärkide saavutamist.	3.55	3.58	4.68	2.8	3.87
11. Meie koolis toimuvad ühised arutelud, millised õppematerjalid aitavad parimal moel õppekava eesmärke saavutada.	3.69	4.71	4.68	4.07	5.09
12. Juhtkond teeb vaatluse järgselt ettepanekuid õppeprotsessi muutmiseks.	3.66	4.77	4.68	3.53	4.65
13. Juhtkonna eestvedamisel analüüsime hindamismeetodite sidusust õppekavas kirjeldatud õpitulemustega.	3.79	4.68	4.64	3.93	5.39
14. Meie koolis jälgitakse juhtkonna eestvedamisel kooli õppekava ja kooli lõpueksamite ülesannete kooskõla.	3.97	5.61	5.48	4.53	4.96
15. Juhtkond on loonud süsteemi, et koolitusel omandatud teadmised rakenduksid õppe- ja kasvatusprotsessis.	3.9	4.84	4.84	3.73	5.04
16. Juhtkond analüüsib regulaarselt õppe- ja kasvatusprotsessis toimuvat kooli arengueesmärkidest lähtuvalt.	4.1	5.65	5.24	4.13	5.48

* tabelis esitatud arvud näitavad aritmeetilist keskmist

4.5. Jagatud juhtimine

*andmeid ei kuvata anonüümses versioonis

5. Soovitused andmete tõlgendamiseks

- 1) Oluline on pöörata tähelepanu vastajate arvule, mis soovituslikult võiks olla vähemalt 50% kooli õpetajaskonna arvust. Väiksem vastajate arv ei pruugi näidata tegelikku olukorda koolis.
- 2) Kui vastanute arv on alla poole õpetajaskonnast, siis võib tulemuste veaprotsent olla 8-10%. See tähendab, et kui 7-pallisel skaalal on teie kooli koondtunnuse või üksikväite tulemuse keskmine näiteks 4, siis tegelikult võib see varieeruda 3,3...4,7.
- 3) Raamatus ei ole kajastatud, kas esimese ja teise mõõtmiskorra vaheline erinevus on statistiliselt oluline. Põhjuseks on valimite suuruste erinevus nende mõõtmiskordade vahel (enamus koolides), mistõttu ei pidanud me õigeks neid tulemusi välja tuua.
- 4) Väikese valimi puhul soovitame vaadata peale aritmeetilise keskmise ka näiteks moodi, mediaani ja/või valitud vastuste jaotust - kui palju valisid skaalal “1”, “2” jne. See annab parema ülevaate teie kooli valimi vastustest. Täpsemad andmed oma kooli kohta saate kirjutades kokkuvõtte koostajale.
- 5) Andmete tõlgendamisel tasub arvestada asjaoluga, et muutuste käigus tulemused pigem langevad. Suundumusest tulemustes saab rääkida vähemalt 3 mõõtmise korral. Nii tasub läbi viia täiendavaid andmete kogumisi ka pärast programmis osalemise aastat, et oleks võimalik jälgida muutusega kaasnevat trendi.
- 6) Kui mingi väite juures on teie kooli iseloomustavad andmed oodatust madalamad, siis tasub esmalt järgi mõelda, millised võimalikud tegurid on vastajaid mõjutanud, ning seejärel otsustada täiendavate andmete kogumise vajadus (nt kvalitatiivsete intervjuude, arutelude põhjal), et mõista võimalikku probleemi.
- 7) Võrreldes oma andmeid teiste koolidega soovitame erinevuste puhul vaadata neid väiteid, kus koolidevaheline (keskmiste) erinevus on rohkem kui 1,5 punkti. Alla selle on koolid omavahel siiski üpris sarnased. Samuti võite võrdlusanalüüsi puhul tähelepanu pöörata teiste koolide valimi suurustele (võrreldes oma kooliga).

Küsimuste puhul palun kirjutage: piret.oppi@tlu.ee

Täname kõiki küsitlusele vastanud ja soovime edu tõendus põhiseks muutuste juhtimiseks!
Tulevikukooli meeskond